

Р. Р. Юрків,
аспірант кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту,
Львівський національний університет імені Івана Франка
ORCID ID: 0000-0001-9016-6634

DOI: 10.32702/2306-6814.2021.10.96

АДАПТАЦІЯ ІНОЗЕМНОГО ДОСВІДУ ФОРМУВАННЯ І ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

R. Yurkiv,
Postgraduate student of the Department of Finance, Money Circulation and Credit,
Ivan Franko National University of Lviv

ADAPTATION OF FOREIGN EXPERIENCE OF FORMATION AND USE OF INVESTMENT ACTIVITY FINANCIAL POTENTIAL OF SMALL ENTERPRISES

У статті обгрунтовано напрями адаптації іноземного досвіду формування і використання фінансового потенціалу інвестиційної діяльності суб'єктів малого підприємництва в Україні. Акцентовано увагу на необхідності стимулювання малого бізнесу в умовах інтеграції у Європейський Союз та виконання Угоди про асоціацію. Узагальнено досвід постсоціалістичних країн, країн центральної та східної Європи, а також розвинутих країн. Особливу увагу приділено механізмам стимулювання реалізації фінансового потенціалу інвестиційної діяльності у Польщі, Естонії, Словенії, Чехії, Угорщині, Німеччині, Китайській Народній Республіці, Південній Кореї. Здійснена систематизація та узагальнення дали змогу сформулювати ключові пріоритети імплементації такого досвіду у вітчизняних умовах. Аргументовано доцільність інтеграції у глобальну економіку за умов забезпечення належного рівня безпеки суб'єктів бізнесу та країни загалом.

The article substantiates the directions of adaptation of foreign experience in the formation and use of financial potential of investment activities of small businesses in Ukraine. Emphasis is placed on the need to stimulate small business in the context of integration into the European Union and the implementation of the Association Agreement. The experience of post-socialist countries, Central and Eastern European countries, as well as developed countries is summarized. Particular attention is paid to mechanisms to stimulate the realization of the financial potential of investment activities in Poland, Estonia, Slovenia, the Czech Republic, Hungary, Germany, China and South Korea. The systematization and generalization made it possible to formulate key priorities for the implementation of such experience in the domestic environment. The expediency of integration into the global economy under the conditions of ensuring the appropriate level of security of business entities and the country as a whole is argued.

Taking into account the results of generalization and systematization of the experience of individual countries, in our opinion, the priority areas of its adaptation in Ukraine to increase the efficiency of formation and use of investment activity financial potential of small businesses are: 1) investing on the basis of program-target orientation industries and sectors (targeted investments), strategic interaction between the state, science and business sector; 2) implementation of the model of innovative development with the use of the system of tax preferences, balancing of regional imbalances caused by different financial potential of territories with the use of mechanisms of

technology parks, science and industrial parks; 3) maintaining a sufficient level of financial security in the process of using external financial resources and its attracting to the financial and banking sector, developing the local taxation system, intensifying the use of local budgets for investment purposes, which in Ukraine is possible on the basis of established territorial communities.

Ключові слова: фінансовий потенціал, інвестування, суб'єкти малого підприємництва, іноземний досвід, інновації.

Key words: financial potential, investments, small business entities, foreign experience, innovations.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

У сучасних умовах трансформації моделей організації бізнесу підвищення ефективності використання фінансового потенціалу необхідне для стимулювання розвитку підприємництва та досягнення очікуваної його динаміки, враховуючи специфіку конкретної галузі. Вирішення цих завдань повинно ґрунтуватися на передовому іноземному досвіді та імплементації успішних рішень у вітчизняну практику. Це потребує вивчення практики стимулювання формування, нагромадження й використання фінансового потенціалу власне в інвестиційних цілях за кордоном.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Окремим аспектам розвитку фінансового потенціалу на рівні підприємницьких структур приділяли увагу такі вітчизняні та зарубіжні вчені: О. Бутник, З. Варналій, А. Даниленко, М. Діба, М. Крупка, А. Кузнєцова, Т. Майорова, Є. Макаренко, С. Онишко, В. Редькіна, О. Юркевич, Б. Гейтс, Б. Елбрехт та ін. Однак, зважаючи на сучасні тренди у глобальній економіці, зокрема її поспандемічне відновлення, у вітчизняних реаліях зростає необхідність ретельного аналізу конкретних пріоритетів використання зарубіжного досвіду формування фінансового потенціалу на мікрорівні. Особливо це актуалізується в умовах подальшої реалізації Угоди про асоціацію із ЄС.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є обґрунтування напрямів адаптації іноземного досвіду формування і використання фінансового потенціалу інвестиційної діяльності суб'єктів малого підприємництва в Україні.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Суттєвому підвищенню ефективності формування фінансового потенціалу повинно сприяти використання відповідного іноземного досвіду, враховуючи глобальні орієнтири трансформації світової економіки та інтеграційні амбіції України. Водночас важливим є розуміння того, що у вітчизняних реаліях має місце дещо спотворене бізнес-середовище, у якому переважають великі підприємства за показниками рентабельності, обсягом виробництва, виручкою тощо. Це є прямою протилежною ситуацією тій, що спостерігається за кордоном, де власне малий бізнес є основою прогресу національних економік.

Аналіз статичних даних дає змогу констатувати, що в умовах вітчизняної економіки існує прямий зв'язок між

розміром підприємства і його рівнем інноваційності. Зауважимо, що належний рівень інноваційності досягається саме на основі використання відповідного потенціалу й інвестицій у різні види інновацій в країні. Так, в Україні найвища частка як технологічно, так і нетехнологічно інноваційних підприємств упродовж 2016—2018 рр. була серед великих підприємств (39,6 %), при цьому з-поміж малих — становила лише 14,8 %, а з-поміж середніх — 24,7 % [7]. Водночас протилежна ситуація простежується у країнах Європейського Союзу (табл. 1).

За результатами проведеного аналізу на основі даних таблиці 1 очевидно, що визначальну роль з-поміж інноваційно активних підприємств відіграють саме суб'єкти малого бізнесу, частка яких становить близько 70 % у високорозвинених країнах Єврозони (Німеччина, Бельгія тощо). Дещо інша ситуація простежується у постсоціалістичних країнах, де аналізований показник складає 55—60 % (наприклад, Болгарія, Польща). Водночас у колишніх пострадянських республіках Естонії і Литві, що упродовж останніх двадцяти років активно впроваджують інновації на основі інвестування у передові технології, роль малих інноваційних підприємств майже така ж як у Німеччині чи у Великій Британії (остання із 2021 р. уже не є членом ЄС).

Зазначене дає підстави стверджувати, що в Україні необхідно працювати над стимулюванням реалізації фінансового потенціалу інвестиційної діяльності власне з акцентом на малому бізнесу. Водночас роль середнього й великого підприємства аж ніяк не заперечується, оскільки без нього неможливе якісне структурне переструктурування української економіки. Врахування іноземного досвіду повинно здійснюватись на основі чітких принципів. Необхідно обґрунтовувати потребу використання тих чи інших аспектів досвіду, не допускаючи копіювання та нераціонального застосування. Доцільно прогнозувати перспективи адаптації цих здобутків в Україні з точки зору практичної можливості. Водночас слід враховувати роль формальних та неформальних інститутів, тобто законодавчої бази, а також певної ділової культури серед підприємців тощо. Важливим принципом використання іноземного досвіду є геополітична близькість, структурна схожість економік країн з Україною. Врахування цього дасть можливість досягти максимального ефекту від впровадження заходів. У цьому контексті, для України актуальним може бути досвід, перш за все, успішних країн колишнього Радянського Союзу та Центральної і Східної Європи. Втім не заперечуємо необхідність врахування і досвіду високорозвинених держав, особливо зважаючи на інтег-

Таблиця 1. Розподіл підприємств, що займались інноваційною діяльністю у країнах

Країни ЄС	Кількість працюючих на підприємстві		
	3 10 до 49 осіб	50–249 осіб	250 осіб і більше
ЄС (28 країн)	72,0	22,1	5,9
Німеччина	66,9	26,0	7,1
Велика Британія	77,6	19,0	3,4
Бельгія	72,6	21,0	6,4
Болгарія	58,9	30,8	20,3
Польща	55,8	32,6	15,6
Угорщина	69,6	23,9	6,5
Естонія	66,7	27,8	5,5
Литва	71,8	23,1	5,1

Джерело: побудовано на основі офіційних статистичних даних ЄС. URL: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu>

рацію у європейське співтовариство, тобто доцільно враховувати саме досвід країн ЄС. Однак водночас важливо на інституційному рівні одночасно вирішувати питання гарантування фінансової безпеки країни й збереження її конкурентного потенціалу.

Дотримуючись вище зазначених принципів, розглянемо перспективи використання здобутків деяких іноземних держав (систематизовані у табл. 2) у цілях підвищення ефективності формування й використання фінансового потенціалу для активізації інвестування з акцентом на малому бізнесі.

Важливо відзначити, що стратегія прямих іноземних інвестицій Естонії була доповнена місцевими заходами з підтримки малих та середніх підприємств і програмами, керованими компанією "Enterprise Estonia". Першочергово йдеться про такі програми: фінансування досліджень і розробок; реалізації інноваційного потенціалу; інформаційно-консультативна програма; програма розвитку бізнес-інфраструктури; спільні стенди на міжнародних торгових виставках; програма "Зелений ключ" та програма "Експертний центр". Для прикладу загальною метою програми "Експертний центр" є підвищення конкурентоспроможності підприємств шляхом стратегічної взаємодії між науковим і промисловим сектором Естонії. Тобто "Enterprise Estonia" підтримує роботу у сфері прикладних досліджень і розробок, створення експертних центрів, які управляються кількома підприємствами і університетами чи коледжами. Серед експертних центрів, фінансованих до лютого 2014 року, можна назвати зокрема експертний центр електронних, інформаційних та комунікаційних технологій [4]. Також в Естонії був успішно апробований механізм промислових зон, зокрема технопарків і вільних економічних зон, при чому ефективність їх використання в цілях залучення інвестицій була доволі високою, чого не спостерігалось в Україні у період функціонування вільних економічних зон з відповідними податковими пільгами.

Зважаючи на євроінтеграційні процеси, історичну близькість і певну схожість економік за структурою актуальним для України є досвід Польщі, зокрема як члена Європейського Союзу, у сфері стимулювання інвестицій та підвищення ефективності використання фінансового потенціалу інвестування на рівні малого бізнесу зокрема. У Польщі у 1990-х рр. було зроблену низку кроків щодо швидкої лібералізації економіки, фінансо-

ва система стала практично відкритою. Перевагою цього був широкий доступ до інвестицій, банків, страхових компаній, ресурсів міжнародних та власне європейських фінансово-кредитних інституцій [9]. Втім, це дещо негативно позначилось на фінансовій та загалом національній безпеці країни, зробило її надто вразливою до глобальних потрясінь, відтак довелось згодом вводити різні обмеження. На ці аспекти доречно акцентувати увагу й Україні, аби не повторити помилок.

У свою чергу щодо надання пільг та підтримки інвестування й розвитку фінансового потенціалу власне малих підприємств, то доцільно відзначити чіткість й збалансованість нормативно-правової бази у Польщі, яка регламентує ці аспекти, що часто є слабким місцем в українській практиці й негативно позначається на роботі малого бізнесу. Умовами надання державної підтримки інвесторам є забезпечення достатньої кількості робочих місць, технологічна спрямованість інвестицій, використання фінансового потенціалу для модернізації галузей і виробництва та інновацій.

Водночас, якщо розглядати окремі аспекти підвищення ефективності використання нагромадженого фінансового потенціалу інвестиційної діяльності у контексті регіонів у Польщі, то варто відзначити застосування заходів щодо розбудови системи місцевого оподаткування, збільшення фіскальної ефективності муніципальних податкових платежів і активізації використання коштів місцевих бюджетів у інвестиційних цілях [1, с. 11]. В Україні в умовах правового завершення процесу створення територіальних громад у 2020 р. відкритим питанням залишається їх фінансове забезпечення, а також можливості в частині підтримки розвитку малого бізнесу.

Досвід Чехії, як центральноєвропейської держави й члена ЄС, є особливо цінним та наочним для України. Він демонструє прогрес, якого можна досягти у короткі терміни у сфері фінансів й інвестицій, а також чіткі заходи, що потрібні для цього. Зокрема, Чеська Республіка у 1990-х рр. зацентувала увагу на використанні ресурсів стратегічних інвесторів, як головному пріоритеті. Вагому роль у цьому процесі відіграло створення спеціалізованої державної структури "ЧехІнвест", що має багаторічний досвід роботи і вважається однією з найуспішніших Агенцій прямих іноземних інвестицій в ЄС. Високопрофесійний підхід фахівців "ЧехІнвест" до спри-

Таблиця 2. Окремі аспекти іноземного досвіду формування й використання фінансового потенціалу інвестиційної діяльності суб'єктів малого підприємництва

Групи держав	Держави	Елементи досвіду
Пострадянські країни	Естонія	Стратегічна взаємодія між науковим і промисловим сектором економіки з апробацією інноваційних технологій; інвестування на основі чіткої програмно-цільової орієнтації на певні галузі чи сфери (цільові інвестиції); створення спеціальної Служби з питань іноземних інвестицій
	Литва	Зосередження уваги на вирішенні проблем, в першу чергу пов'язаних із політико-правовими факторами фінансового потенціалу: досягнення політичної стабільності, максимальна консолідація гілок влади, формування стабільної і передбачуваної правової бази
Країни Центральної і Східної Європи	Польща	Підтримка достатнього рівня фінансової безпеки у процесі використання зовнішніх фінансових ресурсів та їх залучення в окремі сектори економіки; чітка регламентація пільг і преференцій на законодавчому рівні; розбудова системи місцевого оподаткування з активним використанням коштів місцевих бюджетів у інвестиційних цілях
	Угорщина	Стимулювання інноваційної моделі розвитку із застосуванням системи пільг фінансового і податкового характеру; подолання регіональних дисбалансів та браку фінансового потенціалу територій з використанням механізму технопарків
	Чехія	Створення ефективних спеціалізованих інституцій щодо сприяння залученню інвестицій та оптимального використання потенційних фінансових можливостей, зокрема успішний досвід діяльності агенції прямих іноземних інвестицій "ЧехІнвест"
	Словенія	Акцент на партнерстві державного і приватного секторів економіки; сприяння розвитку інфраструктури; співпраця із зовнішніми інвесторами з використанням механізму консорціумів і транснаціональних компаній
Розвинені країни Європи	Німеччина	Базування політики сприяння інвестуванню на основі розвитку людських ресурсів, наукової та інноваційної сфери; використання системи інвестиційних пільг
	Австрія, Швейцарія	Утворення спеціалізованих інституцій щодо стимулювання інвестиційної діяльності, які довели свою практичну придатність та ефективність у роботі (Австрійська бізнес-агенція та Швейцарська організація сприяння інвестиціям)
Інші країни світу	Республіка Корея	Функціонування окремого правового інституту – Офіс інвестиційного омбудсмена, завданням якого є реагування на звернення інвесторів стосовно порушення їхніх прав у процесі організації і здійснення інвестиційної діяльності
	Австралія	Реалізація ефективної регіональної інвестиційної політики з метою вирішення проблеми відставання окремих територій на основі врахування їх конкурентних переваг та стимулювання використання мезорівневого фінансового потенціалу
	Китай, Сінгапур	Формулювання концепції економічного розвитку з визначенням пріоритетів останнього на базі створення максимально сприятливих умов для інвестування і оптимального використання наявних фінансових можливостей, внутрішніх і зовнішніх резервів, наукового потенціалу країни і регіонів
	Туреччина	Ефективна зонна політика, що передбачає, зокрема, створення вільних економічних зон з метою сприяння розвитку пріоритетних галузей і виробництв; утворення комітету з питань поліпшення інвестиційного клімату

Джерело: систематизовано автором.

яння інвесторам з особливим акцентом на потребах малого бізнесу відображається у визначенні пріоритетів інвестування, встановленні тісних зв'язків з іншими інституціями та інвесторами, гнучкістю. Це дало змогу республіці мінімізувати наявні проблеми із бюрократизацією та іншими політичними і правовими чинниками, які негативно позначалися на перспективах використання фінансового потенціалу у інвестиційних цілях та є особливо "болісними" для малих підприємств, у яких зазвичай обмаль ресурсів. Розвиток системи сприяння інвесторам на базі існуючих фінансових стимулів забезпечує послідовність та обґрунтованість чеського підходу і, які показав час, його успішність [1, с. 11]. У цьому контексті можна провести деякі аналогії із створенням в Україні спеціалізованої інституції — Державного агент-

ства України з інвестицій та інновацій (уже не функціонує), котре не змогло досягти успіхів, аналогічних "ЧехІнвест" у силу непрофесійності підходів до формування, некомпетентності, недостатньо продуманій концепції діяльності і нечіткості повноважень, а також постійних зловживань з боку чиновників. Також у разі створення схожих інституцій в Україні доцільно враховувати досвід "ЧехІнвест" щодо активної спрямованості роботи над покращенням інвестиційного бізнес-середовища, застосування маркетингових стимулів, зокрема реклами, проведення інформаційних кампаній, напрацювання заходів для ефективнішого використання ресурсів у цифровізованому фінансовому просторі, зважаючи на постпандемічні реалії у 2021 й наступному роках та потребу відновлення національної економіки. Вирішення цього

Таблиця 3. Витрати на НДДКР в окремих країнах, млрд дол. США

Країна	Роки						
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
США	415	427	436	450	485	496	512
Китай	149	175	199	258	344	373	401
Японія	148	152	158	163	163	165	172
Німеччина	83	88	91	92	103	107	113
Південна Корея	49	53	56	61	64	75	81
Індія	33	38	41	42	62	66	73
Франція	47	49	51	52	58	59	60
Росія	23	25	27	38	54	51	55
Велика Британія	39	41	42	44	44	45	48
Бразилія	24	28	30	31	37	37	37
Україна	1,01	1,8	1,44	1,2	0,65	0,63	0,91

Джерело: побудовано на основі офіційної статистики Організації економічного співробітництва і розвитку.

завдання буде неможливим без формування фінансового потенціалу суб'єктів малого підприємництва.

Для прикладу в Угорщині, останніми роками були зроблені акценти на використанні різноманітних пільг для стимулювання фінансування інвестицій. Водночас у державі застосовуються пільги як податкового, так і неподаткового характеру. Це пов'язано із необхідністю імплементації моделі інноваційного розвитку, що актуально і для України. Сприяння розвитку науково-технічної сфери здійснювалося із застосуванням пільг щодо оподаткування прибутку, умовою надання яких було реінвестування його частини в інновації. З-поміж неподаткових пільг ключова роль належить застосуванню безвідсоткових кредитів і субсидуванню. Загалом використання такої системи заходів дозволило Угорщині стати однією із провідних держав центральної і східної Європи за рівнем залучення іноземних інвестицій, які були спрямовані на розвиток малого і середнього підприємництва [1, с. 11]. В умовах значної диференціації рівнів розвитку регіонів України, доцільно вивчити й врахувати заходи, здійснені урядом Угорщини щодо використання механізму технопарків в цілях створення сприятливих умов для іноземного капіталу на окремих територіях. Аналогічним чином в Україні застосовувався механізм вільних економічних зон, що дало суперечливі результати. Тобто врахування угорського досвіду щодо створення технопарків можливе у випадку чіткої регламентації умов та апробаційного спрямування таких заходів. Вони не можуть мати постійний характер, мають бути вибірковими та зорієнтовуватись на вирішення проблеми подолання регіональних дисбалансів. Однак після того, як такі проблеми вирішуються, пільги повинні скасовуватись задля недопущення дискримінації та спотворення конкурентних засад розвитку бізнесу в Україні.

Показовим є досвід Австрії і Швейцарії у створення спеціалізованих інституцій щодо стимулювання інвестиційної діяльності, які довели свою практичну придатність. На таких принципах була утворена Швейцарська організація сприяння інвестиціям та Австрійська бізнес-агенція [5, с. 64—65]. Згадані інституції діяли під контролем відповідних профільних міністерств і відомств, тим не менше, були наділені чітким переліком

повноважень та зрозумілою компетенцією. Ключовими їх завданнями були активна участь у напрацюванні заходів щодо покращення умов інвестиційної діяльності у тому числі для малого та середнього бізнесу, внесення пропозицій щодо вдосконалення чинної нормативної бази, розробка і реалізація рекламних заходів, формування іміджу країни для підвищення ефективності процесу формування й використання фінансового потенціалу підприємницьких структур. Запорукою результативності роботи установ була чітка нормативно-правова база у перелічених державах, висока якість співпраці із відповідними міністерствами й відомствами у контексті власних повноважень, а також відповідна ділова культура. Очевидно, що в Україні є суттєві проблеми із забезпеченням аналогічних сприятливих умов для розвитку малого бізнесу.

Попри значне відставання України у рівні розвитку, науково-прикладний інтерес становить також досвід Німеччини. У країні традиційно робляться акценти на інвестування у розвиток людських ресурсів, передусім через наукову на інноваційну сферу. Так, для прикладу у Німеччині була створена конфедерація університетів EUCOR, яка стала однією з перших транскордонних університетських конфедерацій у Європі, об'єднуючи понад 10000 студентів та 10000 викладачів і дослідників. Що головне, EUCOR брала активну участь у налагодженні зв'язків між університетами та промисловістю, вивчала проблеми використання тих чи інших заходів у цілях нагромадження фінансового потенціалу, виробляла відповідні рекомендації щодо використання останнього в інвестиційних цілях. Наприклад, університети-учасники конфедерації є партнерами ініціативи "BioValley", в рамках якої об'єднано зусилля великих фармацевтичних компаній Верхнього Рейну, регіональних університетів, науково-дослідних інститутів у комерційних цілях. Були залучені до співпраці суб'єкти малого підприємництва й великого бізнесу [6].

Загалом потрібно відзначити, що на сучасному етапі розвитку світової економіки втручання держави шляхом регулювання інвестиційно-інноваційної активності стає вирішальним при виборі стратегії діяльності бізнесу, незалежно від його розмірів. Зокрема, відстежується тенденція, що з кожним роком витрати держав на нау-

ково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи (НДДКР) також зростають (табл. 3).

Тобто лідерами у витратах на інноваційну діяльність у сучасному глобалізованому світі залишаються США та Китай — понад 500 і 400 млрд дол. США у 2016 р. відповідно, при цьому у Японії, яка третя за цим показником — лише 172 млрд дол. США (табл. 3). Науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи є основною рушійною силою інновацій, а витрати на їх проведення вказують на пріоритетність розвитку науки і техніки, оскільки інновації дають перспективи для розширення фінансового потенціалу, зокрема суб'єктів малого підприємництва. При цьому спостерігається збільшення витрат на НДДКР в азіатських країнах, таких як Південна Корея, Індія, Сінгапур, Китай.

У цьому контексті також відзначаємо достатньо ефективно застосування у Німеччині системи інвестиційних пільг, зокрема у випадку вкладення коштів у перспективні технологічно потужні напрями, що, безумовно, актуально для України в умовах слабкості вітчизняних дослідних інституцій, практичної відсутності тісних зв'язків і співпраці між ними та реальним сектором економіки. Без співпраці у межах системи університет-бізнес-державна очевидно в Україні буде складно досягти поставлених цілей й гарантувати успішний процес інтеграції у ЄС.

Також розглянемо окремі аспекти досвіду Туреччини, що може бути потенційно використаний в Україні. Проводити певні аналогії із цією країною та Україною дозволяють деякі схожі риси, зокрема: обидві держави можуть стати потужними геополітичними гравцями; чисельність населення; розміри; євроінтеграційне бачення розвитку [8]. Потрібно відзначити, що у Туреччині існує спеціальна Програма реформ, спрямована на поліпшення інвестиційного клімату, утворено Координаційний комітет з питань покращення останнього в складі представників державної влади і бізнесу, який працює в розрізі низки підкомітетів. Завдання останніх чітко визначені та обмежуються компетенцією щодо таких аспектів, як проблеми нормативно-правового характеру, започаткування бізнесу, зайнятість, інвестиції у певні галузі, фінансово-податкове стимулювання малого бізнесу, заходи щодо сприяння інвестиціям. У країні також ефективно використовується зонна політика в цілях сприяння залученню іноземних інвестицій (на щорічній конференції Світової конвенції вільних зон 2015 року в Ізмірі Егейська вільна зона (Туреччина) була визнана зразком організації максимально сприятливого інвестиційного середовища) [3].

У свою чергу Китай зміг досягти позитивної динаміки інвестування та економічного розвитку загалом за рахунок політико-правових, соціальних і культурних чинників формування фінансового потенціалу інвестиційної діяльності. Зокрема, КНР вдалося забезпечити політичну стабільність, мінімізувати корупцію, врегулювати на законодавчому рівні фактично усі проблемні питання щодо залучення і здійснення інвестицій, сформулювати належний рівень ділової культури у громадян і бізнес-середовищі. Відповідно це створило необхідні передумови та сприяло активнішій інтеграції Китаю у міжнародний інвестиційний ринок і дозволило брати участь у перерозподілі світових фінансових потоків на

свою користь. Проводячи аналогії з Україною, відзначаємо, що саме політичні фактори є чи не головною перешкодою нагромадження і, головне, належного цільового використання фінансового потенціалу для малого бізнесу, який часто не в змозі фінансово витримувати бюрократичний тиск й штучні перешкоди. Запорукою того, що Китай став одним із найбільших реципієнтів іноземного інвестиційного капіталу стала також ефективна структурна політика, вдало зроблені акценти на стимулюванні конкурентоспроможних та інвестиційно-привабливих галузей і виробництв на основі чітко сформованої концепції економічного розвитку та визначення пріоритетів останнього [2, с. 106]. Очевидно, що в Україні необхідно також акцентувати увагу на розвитку пріоритетних галузей, які є високотехнологічними, експортоорієнтованими та імплементують цифрові технології і рішення у наданні послуг й пропозиції нових продуктів.

Досить цікавим з науково-практичного погляду є досвід сприяння інвестуванню Сінгапуру як держави, що за невеликий проміжок часу змогла досягти значних успіхів у цій сфері. Зокрема, управління економічного розвитку Сінгапура на початку 1990-х рр. предстало програму, пов'язану зі стратегією прямих іноземних інвестицій, та програму розвитку місцевої промисловості для підвищення конкурентоспроможності на світовому ринку. Кінцевою метою зазначеної програми було використання передових напрацювань і здобутків іноземних компаній і, таким чином, підвищення ефективності їх діяльності [2]. У підсумку було акцентовано увагу на фінансовому забезпеченні інвестування у пріоритетні, потужні у експортному та інноваційному плані галузі і регіони, чого не вдається зробити в Україні не зважаючи на проведену адміністративно-територіальну реформу та створення територіальних громад.

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК

Враховуючи результати узагальнення й систематизації досвіду окремих країн світу, на наш погляд, пріоритетними напрямами його адаптації в Україні з метою підвищення ефективності формування та використання фінансового потенціалу інвестиційної діяльності суб'єктів малого підприємництва є: 1) інвестування на основі програмно-цільової орієнтації на окремі пріоритетні галузі і сектори (цільові інвестиції), стратегічної взаємодії між державою, науковим і бізнес-сектором; 2) імплементація моделі інноваційного розвитку із застосуванням системи податкових преференцій, зрівноваження регіональних дисбалансів, зумовлених різним фінансовим потенціалом територій з використанням механізмів технопарків, наукових й індустріальних парків; 3) підтримки достатнього рівня фінансової безпеки у процесі використання зовнішніх фінансових ресурсів та їх залучення у фінансовий сектор, активізація використання коштів місцевих бюджетів у інвестиційних цілях, що в Україні можливо на основі створених територіальних громад; 4) розвиток цифрової інфраструктури, партнерства держави і приватного секторів, створення ефективних спеціалізованих інституцій для сприяння залученню інвестицій та оптимального використання потенційних фінансових можливостей на зразок тих,

які довели свою практичну придатність та ефективність роботи у Австрії, Швейцарії, Чехії, Естонії; 5) політика сприяння інвестуванню повинна ґрунтуватись на розвитку наукової та інноваційної сфери, НДДКР, тісної співпраці із іноземними партнерами; 6) імплементація стратегій економічного розвитку з визначенням пріоритетів останнього на базі створення максимально сприятливих умов для інвестування і оптимального використання фінансового потенціалу малого бізнесу й великих підприємств на основі адаптації до сучасних трендів ринків, вивчення потреб й нових способів надання різних послуг в умовах цифровізації економіки України.

Виокремлені пріоритетні напрями адаптації іноземного досвіду безумовно можуть бути успішно імplementовані у вітчизняних умовах лише у випадку збалансованих підходів й відповідного прогнозування ймовірних результатів від впровадження у довгостроковій перспективі. Попри певні ризики, на наш погляд, на інституційному рівні в Україні важливим є концептуальне розуміння необхідності цих та інших заходів задля недопущення відставання країни за рівнем економічного розвитку та збереження потенціалу суб'єктів малого підприємництва, як основи успіху у випадку повноцінного членства країни у ЄС. Водночас це формує перспективи для продовження наукових розвідок у частині оцінки ризиків залучення фінансових ресурсів із диверсифікованих джерел та вирішення проблеми гарантування економічної безпеки України.

Література:

1. Бутник О.О. Розвиток регіональної фінансово-інвестиційної політики. Інвестиції: практика та досвід. 2019. № 3. С. 10—13.
2. Даниленко А.А. Світові тенденції та особливості розвитку прямих іноземних інвестицій. Фінанси України. 2019. № 4. С. 99—108.
3. Егейська вільна економічна зона. URL: <http://www.esbas.com.tr>
4. Інвестиції в Естонії. URL: <http://www.investinestonia.com>
5. Іноземні інвестиції в Україні. Офіційні статистичні матеріали. К.: ІНТЕЛ, 2018. 248 с.
6. Макаренко Є.В. Особливості інноваційного розвитку європейських країн. Проблеми науки. 2018. № 7. С. 39—42.
7. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://ukrstat.gov.ua>
8. Редькіна В.А. Сучасний потенціал українсько-турецьких відносин у контексті реалізації геоекономічної стратегії України. Актуальні проблеми економіки. 2018. № 7. С. 50—58.
9. Розвиток проектних підходів в управлінні фінансовим потенціалом підприємств. Експерт. 2019. № 44. URL: <http://expert.ua/articles/22/0/7233>

References:

1. Butnyk, O.O. (2009), "Development of regional financial and investment policy", Investytsii : praktyka ta dosvid, vol, pp. 10—13.
2. Danylenko, A.A. (2019), "World trends and features of foreign direct investment", Finansy Ukrainy, vol. 4, pp. 99—108.

3. ESBAS (2021), available at: <http://www.esbas.com.tr> (Accessed 10 May 2021).

4. Invest in estonia (2021), available at: <http://www.investinestonia.com> (Accessed 10 May 2021).

5. INTEL (2018), Inozemni investytsii v Ukraini. Ofitsijni statystychni materialy [Foreign investment in Ukraine. Official statistics], INTEL, Kyiv, Ukraine.

6. Makarenko, Ye.V. (2018), "Features of innovative development of European countries", Problemy nauky, vol. 7, pp. 39—42.

7. State Statistics Service of Ukraine (2021), available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (Accessed 10 May 2021).

8. Red'kina, V.A. (2018), "The current potential of Ukrainian-Turkish relations in the context of the implementation of Ukraine's geoeconomic strategy", Aktual'ni problemy ekonomiky, vol. 7, pp. 50—58.

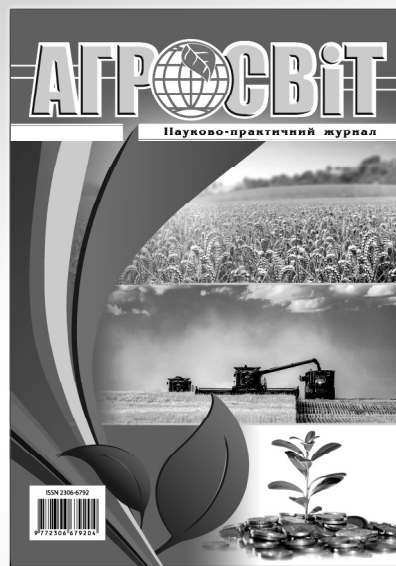
9. expert.ua (2019), "Development of project approaches in the management of financial potential of enterprises", Ekspert, vol. 44, available at: <http://expert.ua/articles/22/0/7233> (Accessed 10 May 2021).

Стаття надійшла до редакції 16.05.2021 р.

АГРОСВІТ

www.agrosvit.info

Передплатний індекс: 23847

Виходить 24 рази на рік

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)

Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292